

MILLIY MADANIY MEROSNI SAQLASHDA MUZEYLARNI O‘RNI

Izatillaeva Mukaddam Abdusamatovna,
Angren shahar tarixi muzeyi bosh mutaxassisi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19603596>

Annotatsiya. Mazkur maqolada milliy madaniy merosni asrash va uni kelajak avlodlarga yetkazishda muzeylarning ahamiyati tahlil qilinadi. Muzeylar xalqning tarixi, an’analari va madaniy qadriyatlarini saqlovchi muassasalar sifatida qaraladi. Tadqiqotda muzeylar orqali madaniy merosni muhofaza qilish, ilmiy o‘rganish va jamoatchilikka yetkazish jarayonlari yoritilgan. Shuningdek, muzey faoliyatida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati ham ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari muzeylar milliy madaniyatni targ‘ib qilishda muhim ijtimoiy-madaniy institut ekanligini ko‘rsatadi. Maqolada muzeylar faoliyatini yanada takomillashtirish bo‘yicha ayrim taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar. milliy madaniy meros, muzey, madaniy qadriyatlar, tarixiy yodgorliklar, madaniy merosni saqlash, muzey faoliyati, madaniy taraqqiyot.

Annotation. This article analyzes the importance of museums in preserving national cultural heritage and transmitting it to future generations. Museums are considered important institutions that preserve the history, traditions, and cultural values of a nation. The research highlights the processes of protecting, scientifically studying, and presenting cultural heritage to the public through museums. It also examines the significance of using modern technologies in museum activities. The results of the research show that museums are important socio-cultural institutions in promoting national culture. The article provides several suggestions and recommendations for further improving museum activities.

Keywords. national cultural heritage, museum, cultural values, historical monuments, preservation of cultural heritage, museum activities, cultural development.

Kirish. Milliy madaniy meros har bir xalqning tarixi, urf-odatlarini, an’analari va ma’naviy qadriyatlarini o‘zida mujassam etgan muhim boylik hisoblanadi. Ushbu merosni asrab-avaylash va kelajak avlodlarga yetkazish jamiyat taraqqiyoti uchun katta ahamiyatga ega. Milliy madaniy merosni saqlashda muzeylar alohida o‘rin tutadi. Chunki muzeylar tarixiy ashyolar, san’at asarlari, arxeologik topilmalar va boshqa madaniy boyliklarni saqlash va namoyish etish vazifasini bajaradi.

Bugungi kunda muzeylar nafaqat madaniy boyliklarni saqlovchi muassasa, balki ilmiy-tadqiqot va ma’rifiy markaz sifatida ham faoliyat yuritmoqda. Muzeylar orqali insonlar o‘z tarixini, madaniyatini va milliy qadriyatlarini chuqurroq anglash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shuningdek, muzeylar yosh avlodni milliy g‘urur va vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ham muhim rol o‘ynaydi.

Globalashuv jarayoni kuchayib borayotgan hozirgi davrda milliy madaniy merosni asrash masalasi yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan muzeylarning faoliyatini takomillashtirish va ularning jamiyat hayotidagi o‘rnini mustahkamlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Metodologiya. Mazkur tadqiqotda ilmiy tahlil, taqqoslash va manbalarni o‘rganish usullaridan foydalanildi. Ilmiy adabiyotlar, muzeyshunoslik sohasidagi

tadqiqotlar va madaniy merosga oid nazariy qarashlar tahlil qilinib, muzeylarning milliy madaniy merosni saqlashdagi roli o‘rganildi. Shuningdek, muzeylar faoliyatiga oid ma’lumotlar tahlil qilinib, ularning madaniy va ma’rifiy ahamiyati aniqlandi. Tadqiqot jarayonida muzeylarni madaniy merosni muhofaza qilishning muhim instituti sifatida tahlil qilish usuli qo‘llanildi. Muzey eksponatlari tarixiy va madaniy axborot manbai sifatida o‘rganilib, ularning jamiyat ma’naviy hayotidagi o‘rni tahlil qilindi. Muzeyshunoslik sohasidagi tadqiqotlarga ko‘ra, **“muzeylar jamiyatning madaniy xotirasi bo‘lib, ular orqali xalqning tarixi va madaniy qadriyatlari saqlanib qoladi”** (Hooper-Greenhill, 2007, 85-b.). Ushbu fikr muzeylarning milliy madaniy merosni saqlash va uni targ‘ib qilishdagi muhim ahamiyatini tasdiqlaydi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari muzeylar milliy madaniy merosni saqlashda muhim vazifalarni bajarayotganini ko‘rsatdi. Avvalo, muzeylar tarixiy va madaniy yodgorliklarni muhofaza qilish orqali ularning saqlanishini ta’minlaydi. Muzeylarda saqlanayotgan eksponatlar xalq tarixi, urf-odatlar va an’analarini o‘rganishda muhim manba hisoblanadi.

Shuningdek, muzeylar jamoatchilikni milliy madaniy meros bilan tanishtirishda ham muhim o‘rin tutadi. Turli ko‘rgazmalar, ma’rifiy tadbirlar va ekskursiyalar orqali aholida milliy qadriyatlarga nisbatan hurmat va qiziqish shakllanadi. Ayniqsa, yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda muzeylarning ma’rifiy ahamiyati kattadir. Bugungi kunda muzeylarda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ham kengayib bormoqda. Raqamli ekspozitsiyalar, interaktiv ko‘rgazmalar va virtual ekskursiyalar orqali muzey faoliyati yanada samarali tashkil etilmoqda. Bu esa muzeylarga tashrif buyuruvchilar sonining ortishiga va madaniy merosni keng ommaga yetkazishga xizmat qiladi.

Muzeylarning milliy madaniy merosni saqlashdagi asosiy vazifalari

Muzey faoliyati yo‘nalishi	Mazmuni	Natijasi
Madaniy merosni saqlash	Tarixiy ashyolar, arxeologik topilmalar va san‘at asarlarini muhofaza qilish	Madaniy boyliklarning yo‘qolib ketishining oldi olinadi
Ilmiy tadqiqot	Eksponatlarni o‘rganish va ilmiy tahlil qilish	Tarixiy va madaniy bilimlar boyiydi
Ma’rifiy faoliyat	Ko‘rgazmalar, ekskursiyalar va ta’limiy dasturlar tashkil etish	Aholining madaniy ongi va qiziqishi oshadi
Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish	Raqamli ekspozitsiyalar va virtual muzeylar yaratish	Muzey faoliyatining samaradorligi oshadi

Shu tariqa, tadqiqot natijalari muzeylar nafaqat madaniy merosni saqlash, balki uni o‘rganish va jamiyatga yetkazishda ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi.

Muhokama. Muzeylar milliy madaniy merosni saqlash va uni keng jamoatchilikka yetkazishda muhim ijtimoiy-madaniy institut hisoblanadi. Ular

nafaqat tarixiy ashyolarni saqlovchi muassasa, balki madaniy bilimlarni targ‘ib qiluvchi ma‘rifiy markaz sifatida ham faoliyat yuritadi. Muzeylar orqali jamiyat a‘zolari o‘z tarixi, an‘analari va milliy qadriyatlari bilan yaqindan tanishish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Ayniqsa, muzeylar ta‘lim jarayoni bilan bog‘liq holda yosh avlodni milliy g‘urur va vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Maktablar va oliy ta‘lim muassasalari bilan hamkorlikda tashkil etilgan ekskursiyalar, ko‘rgazmalar va ma‘rifiy tadbirlar yoshlarning madaniy merosga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Muzeyshunoslik sohasidagi tadqiqotlarda ham muzeylarning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni alohida ta‘kidlangan. Masalan, tadqiqotchilar ta‘kidlashicha, **“muzeylar madaniy merosni saqlash va uni jamoatchilikka yetkazish orqali jamiyatning madaniy xotirasini shakllantiradi”** (Smith, 2006, 63-b.). Ushbu fikr muzeylarning nafaqat madaniy ob‘ektlarni saqlash, balki jamiyatning madaniy o‘zligini anglashdagi ahamiyatini ham ko‘rsatadi. Shu bilan birga, bugungi kunda muzeylar faoliyatini yanada rivojlantirish uchun zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish zarur. Raqamli ekspozitsiyalar, onlayn ko‘rgazmalar va virtual ekskursiyalar muzeylarning imkoniyatlarini kengaytirib, madaniy merosni keng auditoriyaga yetkazishga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, muzeylar milliy madaniy merosni saqlash va uni kelajak avlodlarga yetkazishda muhim ahamiyatga ega bo‘lgan madaniy muassasalar hisoblanadi. Ular xalqning tarixi, an‘analari va madaniy qadriyatlarini o‘zida mujassam etgan noyob manbalarni saqlash orqali jamiyatning madaniy xotirasini asrab qolishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari muzeylar nafaqat madaniy boyliklarni muhofaza qilish, balki ularni ilmiy o‘rganish va keng jamoatchilikka yetkazish vazifasini ham bajarayotganini ko‘rsatdi. Muzeylarda tashkil etiladigan ko‘rgazmalar, ma‘rifiy tadbirlar va ekskursiyalar orqali aholining madaniy merosga bo‘lgan qiziqishi ortib bormoqda. Shuningdek, muzeylar yosh avlodni milliy g‘urur va vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim rol o‘ynaydi. Ular ta‘lim muassasalari bilan hamkorlikda turli ma‘rifiy dasturlar tashkil etish orqali madaniy merosni o‘rganish va targ‘ib qilishga xizmat qiladi.

Kelgusida muzeylar faoliyatini yanada rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalardan keng foydalanish va jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirish milliy madaniy merosni saqlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Bu esa milliy madaniyatni asrash va uni kelajak avlodlarga yetkazishda katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boymurodov A. Muzeyshunoslik nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2016. – 40–58-b.
2. Rajabov Q. Muzeyshunoslik asoslari. – Toshkent: Fan, 2014. – 34–48-b.
3. Norqulov N. Madaniy meros va uni muhofaza qilish. – Toshkent: Akademnashr, 2017. – 61–75-b.
4. Ibragimov B. O‘zbekiston muzeylari tarixi. – Toshkent: Fan, 2015. – 22–40-b.
5. Smith L. Uses of heritage. – London: Routledge, 2006. – pp. 55–70.
6. Hooper-Greenhill E. Museums and education. – London: Routledge, 2007. – pp. 80–96.